Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	L. Maats	**Datum**	17 april 2024
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	12264709
E-mail	l.maats@utrecht.nl	**Onderwerp**	Start uitvoering Spreidingswet en zoektocht asielopvanglocaties
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Asiel en Integratie

Geachte leden van de raad,

Op 31 januari 2024 is de wet ‘gemeentelijk taak mogelijk maken asielopvangvoorzieningen’ oftewel de ‘Spreidingswet’ in werking getreden. Deze wet verplicht gemeenten om opvangvoorzieningen in hun gemeente mogelijk te maken. Het doel van de wet is om de asielopvanglocaties evenwichtig te verdelen over het land en ze duurzamer te maken. Hiermee bedoelt het rijk opvanglocaties met een looptijd van tenminste 5 jaar.

De uitdagingen waar we als stad voor staan zijn enorm: de grote druk op de opvang voor mensen die dakloos zijn geraakt uit Nederland of daarbuiten, opvang voor gevluchte Oekraïners, grote schaarste aan woningen waardoor mensen in diverse opvangvormen niet uit kunnen stromen naar een woning en de gemeentelijke financiën die onder druk staan. Bij dit alles komt nu deze asielopgave die hoger is dan verwacht. Utrecht heeft altijd haar aandeel in asielopvanglocaties evenredig bijgedragen, zowel structureel als in tijden van hoge nood door middel van tijdelijke locaties. Ook nu zal Utrecht zich weer inspannen om haar bijdrage te leveren, maar we zien tegelijkertijd dat dit een zeer grote uitdaging zal zijn in deze huidige context.

In deze brief leggen we kort de principes van de wet uit en hoe Utrecht de Spreidingswet gaat uitvoeren en wat onze randvoorwaarden zijn.

Uitleg Spreidingswet
De wet voorziet in een opgave per provincie en een indicatieve opgave per gemeente. De uitvoering en exploitatie van de locaties kan door het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) gedaan worden, maar kan ook door een gemeente worden uitgevoerd of door derden onder verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur.

De uitvoering van de wet volgt een cyclus van 2 jaar. Het begint op 1 februari met een capaciteitsbesluit door het rijk. Vervolgens hebben provincies en gemeenten tot 1 november de tijd om te komen tot een Provinciaal plan om de opgave te realiseren. Uiterlijk op 31 december neemt het rijk een verdeelbesluit, waarin staat hoeveel opvangplekken elke gemeente moet realiseren.

Hierin kan worden opgenomen dat een gemeente meer moet realiseren, als de provinciale opgave niet gehaald wordt en de betreffende gemeente daaraan te weinig bijdraagt.

Vervolgens moeten de gemeenten de asielopvangplekken zo snel mogelijk beschikbaar stellen. Asielopvangplekken tellen alleen mee voor de Spreidingswet als ze uiterlijk een half jaar na het verdeelbesluit beschikbaar zijn. Voor de eerste cyclus betekent dit dat de plekken medio 2025 beschikbaar moeten zijn én blijven tot 1 februari 2026. Na deze periode begint de volgende cyclus, waarbij het rijk opnieuw op 1 februari een capaciteitsbesluit neemt.

Financiële compensatie
Het rijk compenseert gemeenten in principe voor deze nieuwe taak, zowel voor de ambtelijke capaciteit als via een bonusconstructie voor de realisatie van opvangplekken. Via deze link vindt u een uitleg over de bonusconstructie. Door de snelle invoering van de wet zijn er een aantal zaken nog niet uitgewerkt door het rijk. Hierdoor kunnen we nu niet precies aangeven wat gevolgen zijn van een keuze om bijvoorbeeld een locatie zelf te realiseren of te exploiteren (beleidskader kwaliteit en exploitatie). Ook is nog niet duidelijk welke inzet van ambtelijke capaciteit gecompenseerd wordt. Daarnaast moet het rijk het beleidskader verdeelbesluit en Interbestuurlijk toezicht (IBT) nog ontwikkelen. Volgens de planning zijn deze beleidskaders, die ook meer inzicht geven in financiële compensatie, voor de zomer gereed. In eerste instantie komt daarom de dekking voor de ambtelijke capaciteit uit het knelpunt Asiel (VJN 2023).

Opgave provincie en gemeente Utrecht
De opgave voor de provincie Utrecht is verhoogd van 5.811 opvangplekken naar 8.207. De indicatieve opgave voor de gemeente Utrecht is op basis van de Spreidingswet verhoogd van 1.264 naar 1.988 plekken. Hiervan moeten 169 plekken beschikbaar zijn voor alleenstaande minderjarige asielzoekers (AMV). De verhoging komt door de nieuwe verdeelsleutel met een hoger uitgangsgetal van het aantal plekken dat landelijk nodig is, én waarbij het rijk de Sociaal Economische Status en Welvaart Opleiding en Arbeidsscore (SES-WOA) meeweegt waar Utrecht relatief hoog op scoort.

Utrecht heeft 917 bestaande asielopvangplekken die het rijk mee kan tellen voor de eerste cyclus van de nieuwe wet (zie tabel 1). De locaties die niet meetellen zijn de locaties die vooralsnog niet tot 1 februari 2026 beschikbaar zijn. De opgave die we moeten realiseren is daarom 1.071 plekken (1.988 minus 917). Daarvoor moeten we onderzoeken of we de bestaande tijdelijke locaties kunnen verlengen én moeten we op zoek naar nieuwe locaties.

Tabel 1: Overzicht huidige opvanglocaties Utrecht

Overzicht huidige opvanglocaties Utrecht	**Telt mee**	**Telt niet mee**
Joseph Haydnlaan (waarvan 40 AMV)	562	
Voorveldse Polder	335	
Pahud		300
Duurzame opvangplekken (zoektocht gestart in juni 2023)		400
Kwv de Meern (AMV)	20	
Ravellaan (AMV)		40
Ibis hotel		50
Totaal	**917**	

Door onder andere de krapte aan locaties in de stad, de groeiende opgave voor alle opvang- en huisvestingstaken, de lange doorlooptijd van ruimtelijke ontwikkelingen en de druk op de ondersteunende voorzieningen (bijvoorbeeld locaties voor onderwijs en jeugdzorg) is het een grote uitdaging om aan de Spreidingswet te voldoen binnen de eerste cyclus van de wet. Op basis van deze uitdagingen is het streven om tenminste 75% van de opgave te realiseren, dat wil zeggen 1.491 asielopvangplekken voor 1 februari 2026. Dat betekent dat we in elk geval voor 574 plekken nieuwe locaties zoeken of huidige locaties verlengen (zie tabel 2). We streven op termijn naar 100% realisatie van deze opgave.

Tabel 2: Huidige situatie (2024) en opgave 1e cyclus (vóór 2026)

Huidige situatie (2024) en opgave 1e cyclus (vóór 2026)	Aantal plekken
2024: bestaande plekken die meetellen	917
Opgave 100%	1.988
Opgave tenminste 75%	Tenminste 1.491
Nog te realiseren voor opgave 100%	1.071
Nog te realiseren voor opgave tenminste 75%	**Tenminste 574**

Samenwerking in de provincie Utrecht
De bijdrage van de Utrechtse gemeenten in de gezamenlijke provinciale opgave wordt afgestemd aan de Provinciale Regietafel Migratie & Integratie (PRT). Hier kunnen gemeenten onderling uitruilen om zo gezamenlijk aan de opgave te voldoen. Denk bijvoorbeeld aan AMV-opvang ruilen voor reguliere opvang, of opvang ruilen met huisvesting statushouders, eventueel via een doorstroomlocatie of tussenvoorziening. Met de Utrechtse PRT is afgesproken in 3 fasen tot het provinciale plan te komen:

1. April: een verkennend Provinciaal Plan, waarin gemeenten aangeven of zij verwachten de indicatieve opgave van de spreidingswet mogelijk te maken en of en met welke gemeente zij samenwerken in de opgave.
2. Juni: een concept Provinciaal Plan, waarin een update van de mogelijkheden voor asielopvang.
3. Eind oktober: een Provinciaal Plan, dit wordt vervolgens aangeboden aan het Rijk.

Vervolg
We gaan de komende tijd verder met het zoeken naar geschikte locaties voor asielopvang. We streven naar kwalitatief goede en duurzame opvanglocaties. We onderzoeken per locatie hoe we kunnen voldoen aan de lokale kwaliteitskaders, zoals Plan Einstein en gemengd wonen. Per locatie kijken we wat de duur van de opvang, de doelgroep (regulier of alleenstaande minderjarige asielzoekers) kan zijn en of ondersteunende voorzieningen voldoende kunnen meegroeien onder voorwaarde van de daarbij behorende financiën van het rijk. Als een locatie geschikt blijkt, zullen we die voorleggen aan het COA, die het vervolgens verder op haalbaarheid toetst. Indien een locatie zeer geschikt is om zelf te ontwikkelen en/of te exploiteren dan zullen we dat ook overwegen, net als dat elke locatie ook in de brede afweging van opvang (MO-opvang, Oekraïne, Eu-arbeidsmigranten) wordt meegenomen. Daarna starten we met het realisatieproces, waarbij we zorgvuldig communiceren en de stad betrekken, net zoals we dat bij andere opvanglocaties hebben gedaan.

Tot slot
We vertrouwen erop dat we ook deze uitdaging samen met de stad kunnen aangaan, gezien onze eerdere ervaringen met locaties voor asielopvang en de opvang van Oekraïners. Hierbij realiseren we ons dat we aan de lat staan voor een grote opgave in een context van schaarste aan ruimte, (uitstroom)woningen en middelen. Voor de zomer stellen we u op de hoogte van de voortgang.

We gaan dan in op de stand van zaken van de uitvoering van de Spreidingswet en onze bijdrage aan het concept Provinciaal plan. Vervolgens neemt het college in oktober een besluit over de Utrechtse bijdrage aan het definitieve Provinciaal plan, waarover we u zullen informeren.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,